

Alden Biesen Vlaamse deelnemer Dag van het Kasteel 2018

Landcommanderij kent bewogen geschiedenis

Van opmerkelijke loterij tot bijzondere boomgaard. Landcommanderij Alden Biesen in Bilzen (Vlaanderen) kent een bewogen geschiedenis. De eeuwenoude Belgische deelnemer aan de elfde Nederlandse Dag van het Kasteel op tweede pinksterdag (21 mei) boogt op een meer dan boeiend verleden, dat naadloos aansluit op het nationale jaarthema 2018: Verborgene Verhalen Verteld.

TEKST: **CHRISSE FLOHR**

FOTOGRAFIE: **ALBERT SPEELMAN**

DE MAJESTUEUZE ENTREE VAN DE WATERBURCHT KOMT UIT OP DE OVERDEKTE BINNENPLAATS.

BIJ HET KASTEEL LIGT EEN FORMELE FRANSE TUIN MET KNOOPTUINEN, PRIEELTJES EN BUXUS.

Alden Biesen, in 1220 opgericht door de Duitse ridderorde, behoort tot het departement cultuur van de Vlaamse overheid en bruist van activiteit.

“De commanderij”, weet directeur Guy Tilkin, “is één kasteel maar telt verschillende afdelingen die wij ook kastelen noemen. Bijvoorbeeld Cultuur Kasteel, Vertel Kasteel, Europa Kasteel en Congres Kasteel”. Samen bieden ze congres- en vergaderfaciliteiten, evenementen en cultuurbeleving.

Centrum

Die aanpak onderscheidt Alden Biesen van andere monumenten in de omgeving. In 1971 kocht de Vlaamse overheid de volledig door brand verwoeste waterburcht aan. Dat

was bepalend voor de bestemming van het kasteel. Tilkin: “Restaureren naar volledig authentiek was niet te doen. Vaak ontbraken gegevens en bovendien bleek het onbetaalbaar”. Reden waarom besloten werd Alden Biesen om te toveren tot internationaal cultuur- en congrescentrum. Met een flink aantal zalen (de grootste goed voor 300 bezoekers – CF), 30 slaapkamers en een luxe vestiging van de hotelketen Martin’s Hotels in aanbouw biedt het kastelencomplex veel mogelijkheden.

Vertelfestival

Hoe Alden Biesen Vertel Kasteel is geworden is een verborgen verhaal apart. Het begon ongeveer twintig jaar geleden. Tilkin nodigde een goede vriend, een verhalenverteller, uit op het kasteel. Tijdens een tuinwandeling ontstond het idee

DE WATERBURCHT ALDEN BIESEN HEEFT EEN UNIEKE OVERKAPPING VAN DE BINNENPLAATS (LUCHTFOTO LANDCOMMANDERIJ ALDEN BIESEN).

Verblijf koning Lodewijk XV

Midden 18e eeuw was Lodewijk XV, koning van Frankrijk, vastbesloten de Zuidelijke Nederlanden te veroveren. Hij slaagde erin het huidige België in te nemen. In navolging van zijn voorganger Lodewijk XIV wilde hij vervolgens ook Maastricht inlijven.

Het geallieerde leger stelde zich echter op in Alden Biesen om de Franse koning het hoofd te bieden. Het gevolg was een vreselijke confrontatie op 2 juli 1747. Deze zogenoemde Slag van Lafelt is, naast de Slag bij Waterloo, het bloedigste treffen ooit op Belgisch grondgebied. Aan Franse kant sneuvelden 9.000 soldaten. Bij de geallieerden vielen 6.000 doden en gewonden.

Aan het einde van de dag trok het geallieerde leger zich uit het strijdperk terug. Lodewijk XV nam zijn intrek in Alden Biesen en verbleef zeven weken in het kasteel.

DE KERK OP KASTELENCOMPLEX ALDEN BIESEN MET AANGRENZENDE EEN GALERIJ.

een festival te organiseren. Tilkin voegde de daad bij het woord. "Het evenement was in het begin sterk onderwijsgericht en opgezet als meertalig festival. Het ging destijds vooral over de talen die men hier doceert: Nederlands, Frans, Engels en Duits". Sindsdien is het Internationaal Vertelfestival uitgegroeid tot het grootste in Europa en trekt het vertellers uit de hele wereld.

Overkapping

De binnenplaats van Alden Biesen is in de zomer decor van een openluchtopera, waarbij het publiek ook bij slecht weer droog zit. Tilkin wijst in dit verband op de opvallende overkapping, want ook daarachter gaat een verhaal schuil.

"Om tot een goed ontwerp te komen is indertijd een wedstrijd uitgeschreven. Een van de eisen was dat de overkapping los moest staan van het monument. De binnenplaats heeft nu vier reuzenparaplu's, uniek in de wereld".

Bijzonder erfgoed

Alden Biesen is een bezienswaardigheid in een fruitstreek waar appels, peren en kersen worden geteeld. Niet verwonderlijk dus, dat er mooie bloesemtochten op touw worden gezet.

Ook de boomgaard kan overigens als bijzonder worden aangemerkt. "Alle fruitproductie is vandaag de dag laagstam", betoogt Tilkin, "dat plukt makkelijker".

De landcommanderij beschikt echter over erfgoed in de vorm van hoogstamfruit. "De hoogstamboomgaard met kersenvormen loopt door tot aan de weide. Het is een heuse

DIRECTEUR GUYTILKIN TOONT DE VERTREKKEN DIE ZIJN TERUGGEBRACHT IN OORSPRONKELIJKE STAAT.

genenbank. Een boomgaardstichting beheert hier de grootste in zijn soort van het hele land”.

Loterij

Alden Biesen verschaftte in de loop van de jaren allerlei markante figuren onderdak. De laatste was jonkheer Roelants du Vivier (1889-1974), een koppige kasteelheer die zijn domein

niet wilde opgeven en in zijn eentje in het gigantische complex resideerde.

Een eerdere bewoner was Guillaume Claes (1752-1841), oud-burgemeester van Hasselt. Na de Slag bij Waterloo werden België en Nederland één. Toen de Nederlandse koning de grondbelasting fors verhoogde, kwam Claes in financiële

NA DE BRAND IN DE WATERBURCHT STONDEN ALLEEN NOG MUREN OVEREIND. DANKZIJ FOTO'S EN DETAILOPNAMEN VAN DE BINNEN EN BUITENKANT KON HET KASTEEL GERECONSTRUEERD WORDEN NAAR ZIJN OUDE MODEL.

In lichterlaaie

De laatste kasteelheer van Alden Biesen was jonkheer Roelants du Vivier, een zonderling die de laatste jaren van zijn leven een armoedig bestaan leidde. Burcht en omgeving lagen er vervallen bij.

Na jarenlang onderhandelen was Du Vivier bereid de landcommanderij aan de Belgische overheid te verkopen. Op 8 maart 1971 zouden de laatste details worden besproken.

Opruimen

Die dag gaf de jonkheer een pachter, zijn hulpje Louis, opdracht de zolder op te ruimen. Louis moest alle rommel in de open haard gooien en aansteken. Dan zou het kasteel goed warm zijn als de onderhandelaars uit Brussel kwamen. Nodig, want het was buiten behoorlijk koud, het had bovendien gesneeuwd.

Roelants du Vivier ging vervolgens uit eten in het Gasthuis. Nauwelijks aangeschoven hoorde hij loeiende sirenes van brandweerwagens. De kasteelheer aarzelde geen moment en haastte zich terug naar huis. Daar aangekomen stond Alden Biesen in lichterlaaie. Mensen uit de omgeving waren druk doende schilderijen en meubels in veiligheid te brengen.

De brandweer kampte al snel met watertekort, want de grachten stonden droog en waren begroeid met struiken door gebrekkig onderhoud. Resultaat: het kasteel ging in vlammen op.

ZICHT OP DE WATERBURCHT MET AAN WEERSZIJDEN DE ZUIDELIJKE EN NOORDELIJKE VOORBURCHT.

problemen en was hij verplicht het domein van de hand te doen. Geschatte waarde: 251.000 gulden. De gewiekste Claes bedacht een list. Hij vroeg koning Willem I een loterij te mogen uitschrijven. Met het kasteel als hoofdprijs. Claes kreeg toestemming en verkocht liefst 80.000 loten voor drie gulden per stuk. Toentertijd veel geld, want het dagloon van een arbeider was amper een gulden.

Mysterie

De afloop van de loterij is nog altijd een mysterie. Volgens de overlevering trok een schoenmaker uit Bilzen het winnende lot. De arme man zag echter al snel in dat hij het domein

nooit zou kunnen onderhouden. Na slapeloze nachten verkocht hij zijn lot voor een behoorlijk bedrag terug aan Claes, die zo het kasteel kon behouden.

Een andere lezing lijkt plausibeler. Guillaume Claes had veel loten niet verkocht. Die beschouwde hij als zijn eigendom en gooide ze dus ook in de pot. In 1823 deelde de oud-burgemeester doodleuk mee dat hij het winnende lot zelf in bezit had. "Claes was slim", constateert Tilkin, "want hij behield het kasteel en was een fortuin rijker".

Chrissy Flohr is werkzaam bij de Nederlandse Kastelenstichting (NKS). www.kastelen.nl

HET INTERNATIONAAL VERTELFESTIVAL TREKT VERTELLERS UIT DE HELE WERELD.

Expertisecentrum storytelling

De eerste editie van het Internationaal Vertelfestival (1995) in Alden Biesen was met 3.500 bezoekers al een succes. Anno nu is het evenement het grootste vertelfestival in Europa.

Gedurende negen dagen worden meer dan 200 voorstellingen opgevoerd en 20.000 belangstellenden verwelkomd. Het internationale festival is bovendien het enige ter wereld waar men in acht talen (w.o. Zweeds en Portugees) verhalen vertelt. De landcommanderij is tegenwoordig expertisecentrum storytelling voor Vlaanderen en Europa. Directeur Guy Tilkin: "Onlangs hebben we de Federation For European Storytelling (FEST) opgericht. Ik ben voorzitter, de zetel is hier in Alden Biesen".

HOE ALDEN BIESEN VERTEL KASTEEL IS GEWORDEN IS EEN VERBORGEN VERHAAL APART.